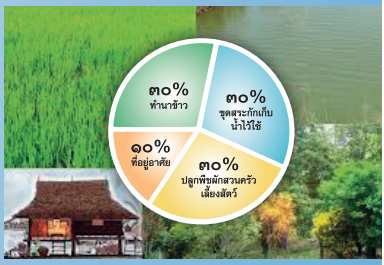

ทฤษฎีใหม่ ชีวิตที่พอเพียง

ประมวลภาพ

"

...การทำทฤษฎีใหม่มิใช่เป็นของง่ายๆ
แล้วแต่ที่แล้วแต่โอกาส และแล้วแต่งบประมาณ
เดี๋ยวนี้ประชาชนทราบถึงทฤษฎีใหม่นี้
อย่างกว้างขวาง...

"

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘

ทฤษฎีใหม่ ชีวิตที่พอเพียง

ปัญหาหลักของเกษตรกรในอดีตจนถึงปัจจุบันที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่อาศัยน้ำฝนซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ในเขตที่มีฝนค่อนข้างน้อยและส่วนมากเป็นนาข้าวและพืชไร่ เกษตรกรยังคงทำการเพาะปลูกได้ปีละครั้งในช่วงฤดูฝนเท่านั้น และมีความเสี่ยงกับความเสียหายอันเนื่องมาจากความแปรปรวนของดิน ฟ้า อากาศ และฝนทิ้งช่วง แม้ว่าจะมีการขุดบ่อหรือสระน้ำไว้ใช้บ้าง แต่ก็ไม่มีขนาดแน่นอน หรือมีปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นปัญหาให้มีน้ำใช้ไม่เพียงพอ รวมทั้งระบบการปลูกพืชไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ และส่วนใหญ่ปลูกพืชชนิดเดียว ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชดำริเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบากดังกล่าวให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤตโดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก ที่ทรงเรียกว่า **“ทฤษฎีใหม่”** อันเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทฤษฎีใหม่ : ทำไมใหม่

๑. มีการบริหารและจัดแบ่งที่ดินขนาดเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจนเพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมีใครคิดมาก่อน

๒. มีการคำนวณโดยหลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียงต่อการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสมตลอดปี

๓. มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย โดยมีถึง ๓ ขั้นตอน

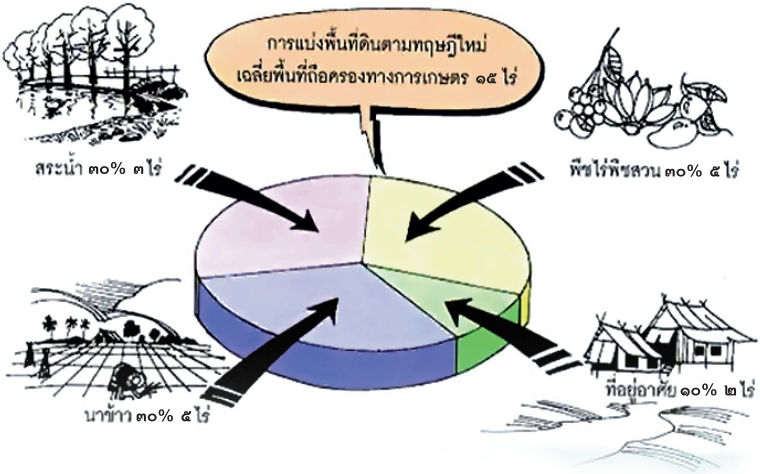

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง (ขั้นต้น)

การจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ส่วน ตามอัตราส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ ซึ่งหมายถึง

พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ ๓๐% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำเพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่างๆ

พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้

พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย

พื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณ ๑๐% เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง และโรงเรือนอื่นๆ

หลักการและแนวทางสำคัญ

๑. เป็นระบบการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ชุมชนต้องมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำนองเดียวกับการ **"ลงแขก"** แบบดั้งเดิม เพื่อลดค่าใช้จ่าย

๒. เนื่องจากข้าวเป็นปัจจัยหลักที่ทุกครัวเรือนจะต้องบริโภค ดังนั้น จึงประมาณว่าครอบครัวหนึ่งทำนาประมาณ ๕ ไร่จะทำให้มีข้าวพอกินตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อหาราคาแพง เพื่อยึดหลักพึ่งตนเองได้อย่างมีอิสรภาพ

๓. ต้องมีน้ำเพื่อการเพาะปลูกสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้ง หรือระยะฝนทิ้งช่วงได้อย่างพอเพียง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกันที่ดินส่วนหนึ่งไว้ขุดสระน้ำ โดยมีหลักว่าต้องมีน้ำเพียงพอที่จะ

ทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี ทั้งนี้ได้พระราชทานพระราชดำริเป็นแนวทางว่า ต้องมีน้ำ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อการเพาะปลูก ๑ ไร่ โดยประมาณ ฉะนั้น เมื่อทำนา ๕ ไร่ พืชไร่หรือไม้ผลอีก ๕ ไร่ (รวมเป็น ๑๐ ไร่) จะต้องมีน้ำ ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อปี ดังนั้นหากตั้งสมมุติฐานว่ามีพื้นที่ ๑๕ ไร่ ก็สามารถกำหนดสูตรคร่าวๆ ว่าแต่ละแปลงประกอบด้วย

- นา ๕ ไร่
- พืชไร่ พืชสวน ๕ ไร่
- สระน้ำ ๓ ไร่ ลึก ๔ เมตร จุประมาณ ๑๙,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นปริมาณที่เพียงพอที่จะสำรองไว้ใช้ยามฤดูแล้ง
- ที่อยู่อาศัยและอื่นๆ ๒ ไร่

รวมทั้งหมด ๑๕ ไร่

แต่ทั้งนี้ ขนาดของสระเก็บน้ำขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศและสภาพแวดล้อม ดังนี้

- ถ้าเป็นพื้นที่ทำการเกษตรอาศัยน้ำฝน สระน้ำควรมีขนาดที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี
- ถ้าเป็นพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทาน สระน้ำอาจมีลักษณะลึก ตื้น แคบหรือกว้างก็ได้ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมเพราะสามารถมีน้ำมาเติมได้อยู่เรื่อยๆ
- การมีสระเก็บกักน้ำนั้น เพื่อเกษตรกรได้มีน้ำใช้อย่างสม่ำเสมอทั้งปี (ทรงเรียกว่า Regulator หมายถึงการควบคุมให้ดีมีระบบน้ำหมุนเวียนใช้เพื่อการเกษตรได้โดยตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าแล้งและระยะฝนทิ้งช่วง แต่มิได้หมายความว่าเกษตรกรจะสามารถปลูกข้าว

นาปรังเพราะหากน้ำในสระเก็บกักน้ำไม่พอ ในกรณีมีเขื่อนอยู่บริเวณใกล้เคียงก็อาจจะต้องสูบน้ำมาจากเขื่อน ซึ่งจะทำให้น้ำในเขื่อนหมดได้ แต่เกษตรกรควรทำนาในหน้าฝน และเมื่อถึงฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วงให้เกษตรกรใช้น้ำที่ได้เก็บตุนนั้นให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตรอย่างสูงสุด โดยพิจารณาปลูกพืชให้เหมาะสมกับฤดูกาล เช่น

- หน้าฝนจะมีน้ำมากพอที่จะปลูกข้าวและพืชชนิดอื่นๆ ได้

• หน้าแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ควรปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย เช่น ถั่วต่างๆ

๔. การจัดแบ่งแปลงที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณและคำนึงจากอัตราการถือครองที่ดินถัวเฉลี่ยครัวเรือนละ ๑๕ ไร่

อย่างไรก็ตามหากเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็สามารถใช้อัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ ไปเป็นเกณฑ์ปรับใช้ได้ กล่าวคือ

• **๓๐% ส่วนแรก** ขุดสระน้ำ (สามารถเลี้ยงปลา ปลูกพืชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด ฯลฯ) และบนสระอาจจะสร้างเล้าไก่ได้ด้วย

- **๓๐% ส่วนที่สอง** ทำนา ปลูกข้าว
- **๓๐% ส่วนที่สาม** ปลูกพืชไร่ พืชสวน (ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ใช้สอย ไม้เพื่อเป็นเชื้อฟืน ไม้สร้างบ้าน พืชไร่ พืชผักสมุนไพร เป็นต้น)
- **๑๐% สุดท้าย** เป็นที่อาศัยและอื่นๆ (ถนน คันดิน กองฟาง กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวหลังบ้าน เป็นต้น)

อย่างไรก็ตามอัตราส่วนดังกล่าวเป็นสูตรหรือหลักการโดยประมาณเท่านั้น สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ดิน ปริมาณน้ำฝน และสภาพแวดล้อม เช่น ในกรณีภาคใต้ที่มีฝนตกชุกกว่าภาคอื่น หรือพื้นที่ใดมีแหล่งน้ำมาเติมสระได้ต่อเนื่อง ก็อาจลดขนาดของบ่อหรือสระน้ำให้เล็กลงเพื่อเก็บพื้นที่ไว้ใช้ประโยชน์อื่นต่อไปได้

ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า

หลักการดังที่กล่าวมาแล้วเป็นทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งหรือขั้นต้นเมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นที่หนึ่งในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว เกษตรกรก็จะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นพออยู่พอกินและลดค่าใช้จ่ายลงได้ มีอิสระจากสภาพปัจจัยภายนอกและเพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรที่จะต้องดำเนินการตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองและขั้นที่สามต่อไปตามลำดับ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง

ขั้นนี้ เป็นการ **"รวมพลังกัน"** ในรูปกลุ่มหรือ **"สหกรณ์"** คือให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) การผลิต (พันธุ์พืชเตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ)

• เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การจัดหาน้ำ และอื่นๆ เพื่อการเพาะปลูก

๒) การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต)

- เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่างๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหายุ้งรวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจนการรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

๓) การเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ)

• ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร การกินต่างๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง

๔) สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้)

• แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานีอนามัยเมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

๕) การศึกษา (โรงเรียน ทุนการศึกษา)

• ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

๖) สังคมและศาสนา

• ชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

• กิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้นเป็นสำคัญ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม

เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่สอง เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือติดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคารหรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารหรือบริษัทเอกชนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ

- เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา)
- ธนาคารหรือบริษัทเอกชนสามารถซื้อข้าวบริโภคได้ในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง)
- เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำเพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก (เป็นร้านสหกรณ์ราคาขายส่ง)
- ธนาคารหรือบริษัทเอกชน จะสามารถกระจายบุคลากร เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ (ยกตัวอย่างพระราชดำรัส)

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานในโอกาสต่างๆ นั้น พอจะสรุปถึงประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ได้ ดังนี้

- ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้ตามหลักปรัชญาของ **"เศรษฐกิจพอเพียง"**
- ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่างๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องใช้น้ำชลประทาน
- ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้ก็สามารถสร้างรายได้ให้ร่ำรวยขึ้นได้
- ในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัว และช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากเกินไป อันเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

ข้อสำคัญที่ควรพิจารณา

• การดำเนินการตามทฤษฎีใหม่นั้น มีปัจจัยประกอบหลายประการ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ฉะนั้นเกษตรกรควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ด้วย

• การขุดสระน้ำนั้นจะต้องสามารถเก็บกักน้ำได้เพราะสภาพดินในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน เช่น ดินร่วน ดินทราย ซึ่งเป็นดินที่ไม่สามารถอุ้มน้ำได้ หรือเป็นดินเปรี้ยว ดินเค็ม ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับพืชที่ปลูกได้ ฉะนั้นจะต้องพิจารณาให้ดีและควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน

• ขนาดของพื้นที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณและคำนึงจากอัตราการถือครองที่ดินถัวเฉลี่ยครัวเรือนละ ๑๕ ไร่ แต่ให้พึงเข้าใจว่าอัตราส่วนเฉลี่ยขนาดพื้นที่นี้มิใช่หลักตายตัว หากพื้นที่การถือครองของเกษตรกรจะมีน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็สามารถนำอัตราส่วนนี้ (๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐) ไปปรับใช้ได้ โดยถือเกณฑ์เฉลี่ย

• การปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าว ซึ่งเป็นพืชหลัก ไม้ผล พืชผัก พืชไร่ และพืชสมุนไพร อีกทั้งยังมีการเลี้ยงปลาหรือสัตว์อื่นๆ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำมาบริโภคได้ตลอดทั้งปี เป็นการลดค่าใช้จ่ายในส่วนของอาหารสำหรับครอบครัวได้และส่วนที่เหลือสามารถจำหน่ายเป็นรายได้แก่ครอบครัวได้อีก

• ความร่วมมือร่วมใจของชุมชนจะเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติตามหลักทฤษฎีใหม่ เช่น การลงแรงช่วยเหลือกัน หรือที่เรียกว่าการลงแขก นอกจากจะทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชนแล้ว ยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานได้อีกด้วย

• ในระหว่างการขุดสระน้ำ จะมีดินที่ถูกขุดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก หน้าดินซึ่งเป็นดินดีควรนำไปกองไว้ต่างหาก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชต่างๆ ในภายหลัง โดยนำมาเกลี่ยคลุมดินชั้นล่างที่เป็นดินไม่ดี ซึ่งอาจนำไปถมทำขอบสระน้ำ หรือยกร่องสำหรับปลูกไม้ผล

เงื่อนไขหรือปัญหาในการดำเนินงาน

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ ณ ศาลาดุสิดาลัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

"...การทำทฤษฎีใหม่นี้มิใช่ของง่ายๆ แล้วแต่ที่แล้วแต่โอกาส และแล้วแต่งบประมาณ เพราะว่าเดี๋ยวนี้ประชาชนทราบถึงทฤษฎีใหม่นี้กว้างขวางและแต่ละคนก็อยากได้ให้ทางราชการขุดสระแล้วช่วยแต่มันไม่ใช่สิ่งง่ายนัก บางแห่งขุดแล้วไม่มีน้ำแม้จะมีฝน น้ำก็อยู่ไม่ได้ ทฤษฎีใหม่นี้จึงต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมด้วย...ฉะนั้นการที่ปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่หรืออีกนัยหนึ่งปฏิบัติเพื่อหาน้ำให้แก่ราษฎร เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ง่ายต้องช่วยทำ..."

ตัวอย่างพืชที่ควรปลูกและสัตว์ที่ควรเลี้ยง

ไม้ผลและผักยืนต้น : มะม่วง มะพร้าว มะขาม ขนุน ละมุด ส้ม กล้วย น้อยหน่า มะละกอ กระท้อน แคบ้าน มะรุม สะเดา ขี้เหล็ก และกระถิน เป็นต้น

พืชผักและดอกไม้ : มันเทศ เผือก ถั่วฝักยาว มะเขือ มะลิ ดาวเรือง บานไม่รู้โรย กุหลาบ รัก และซ่อนกลิ่น เป็นต้น

สมุนไพรและเครื่องเทศ : หมาก พลู พริกไทย บุก บัวบก มะเกลือ ชุมเห็ด หญ้าแฝก และพืชผักบางชนิด เช่น กะเพรา โหระพา สะระแหน่ แมงลัก และตะไคร้ เป็นต้น

ไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง : ไผ่ มะพร้าว ตาล กระถิน ณรงค์ มะขามเทศ สะแก ทองหลาง จามจุรี กระถิน สะเดา ขี้เหล็ก ประดู่ ชิงชัน และยางนา เป็นต้น

พืชไร่ : ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม ถั่วมะแฮะ อ้อย มันสำปะหลัง ละหุ่ง นุ่น เป็นต้น พืชไร่หลายชนิดอาจเก็บเกี่ยวเมื่อผลผลิตยังสดอยู่ และจำหน่ายเป็นพืชประเภทผักได้และมีราคาดีกว่าเก็บเมื่อแก่ พืชไร่เหล่านี้ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม ถั่วมะแฮะ อ้อย และมันสำปะหลัง

พืชบำรุงดินและพืชคลุมดิน : ถั่วมะแฮะ ถั่วฮามาต้า โสนแอฟริกัน โสนพื้นเมือง ปอเทือง ถั่วพร้า ขี้เหล็ก กระถิน รวมทั้งถั่วเขียวและถั่วพุ่ม เป็นต้น เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วไถกลบลงไปเพื่อบำรุงดินได้

หมายเหตุ : พืชหลายชนิดใช้ทำประโยชน์ได้มากกว่าหนึ่งชนิด และการเลือกปลูกพืชควรเน้นพืชยืนต้นด้วยเพราะการดูแลรักษาในระยะหลังจะลดน้อยลง มีผลผลิตทยอยออกตลอดปี หากเลือกพืชยืนต้นชนิดต่างๆ กัน จะให้ความร่มเย็นและชุ่มชื้นกับที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ควรเลือกต้นไม้และพืชให้สอดคล้องกับคุณภาพของพื้นที่ เช่น ไม่ควรปลูกยูคาลิปตัสบริเวณขอบสระ ควรเป็นไม้ให้คุณค่าสูงกว่า เช่น ไม้ผล เป็นต้น

สัตว์เลี้ยงอื่นๆ ได้แก่

- สัตว์น้ำ เช่น ปลาไน ปลานิล ปลาตะเพียนขาว ปลาดุก เพื่อเป็นอาหารเสริมประเภทโปรตีน และยังสามารถนำไปจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้อีกด้วย ในบางพื้นที่สามารถเลี้ยงกบได้
- สุกร หรือไก่ ทำเล้าเลี้ยงบนสระน้ำ ทั้งนี้มูลสุกรและไก่สามารถนำมาเป็นอาหารปลา บางแห่งอาจเลี้ยงเป็ดได้

ทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์

ทฤษฎีใหม่ที่ดำเนินการตามธรรมชาติ อาศัยแหล่งน้ำจากน้ำฝน ประสิทธิภาพยังอยู่ในลักษณะ **"หมิ่นเหม่"** เพราะหากปีไหนฝนน้อยอาจไม่เพียงพอ ฉะนั้นการที่จะทำให้ทฤษฎีใหม่สมบูรณ์ได้นั้น สระเก็บกักน้ำจะต้องทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถโดยต้องมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถเพิ่มน้ำในสระเก็บกักน้ำให้เต็มอยู่เสมอ ดังเช่นในกรณีของการทดลองที่วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี ณ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสนอวิธีการดังนี้

ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์

อ่างใหญ่ เติมอ่างเล็ก อ่างเล็ก เติมสระน้ำ จากภาพสี่เหลี่ยมเล็กคือสระน้ำที่เกษตรกรขุดขึ้นตามทฤษฎีใหม่ เมื่อเกิดช่วงขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เกษตรกรสามารถสูบน้ำมาใช้ประโยชน์ได้และหากน้ำในสระน้ำไม่เพียงพอก็ขอรับน้ำจากอ่างห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ซึ่งได้ทำระบบส่งน้ำเชื่อมต่อทางท่อลงมายังสระน้ำที่ได้ขุดไว้ในแต่ละแปลง ซึ่งจะช่วยให้สามารถมีน้ำใช้ตลอดปี กรณีที่เกษตรกรใช้น้ำกันมาก อ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ก็อาจมีปริมาณน้ำไม่พอเพียง เมื่อมีเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์หรือมีโครงการใหญ่ที่สมบูรณ์แล้ว ก็ใช้วิธีการผันน้ำจากป่าสัก คือ อ่างใหญ่ต่อลงมายังอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ก็จะช่วยให้มีปริมาณน้ำมาเติมในสระของเกษตรกรพอตลอดปีโดยไม่ต้องเสี่ยง ระบบการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระราชดำริใน

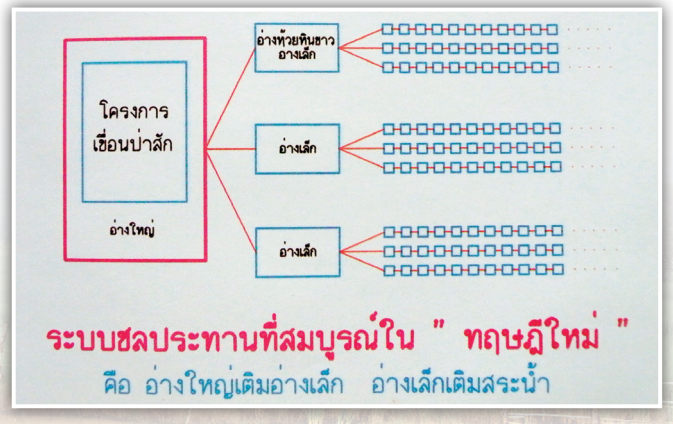

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถทำให้การใช้น้ำเพิ่มประสิทธิภาพจากระบบส่งท่อเปิดผ่านไปตามแปลงไร่นาต่างๆ ถึง ๓ - ๕ เท่า เพราะยามหน้าฝนนอกจากน้ำในอ่างเก็บน้ำแล้ว ยังมีน้ำในสระของราษฎรเก็บไว้พร้อมกันด้วยทำให้มีปริมาณน้ำเพิ่มอย่างมหาศาล น้ำในอ่างที่ต่อมาสู่สระจะทำหน้าที่เป็นแหล่งเก็บน้ำสำรอง คอยเติมเท่านั้นเอง

ข้อควรทำและไม่ควรทำ

ควรทำ

- ปรับอัตราส่วนที่กำหนดไว้ให้เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพแวดล้อม (๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐)
- ต้องปลูกข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนตลอดทั้งปี
- ควรศึกษาสภาพดินก่อนดำเนินการขุดสระว่าจะสามารถเก็บกักน้ำได้หรือไม่โดยปรึกษากับเจ้าหน้าที่
- ควรนำหน้าดินจากการขุดสระน้ำไปถมไว้ในบริเวณที่จะทำการเพาะปลูก
- ควรปลูกผักสวนครัว พืชสมุนไพร บริเวณที่ว่างรอบบ้านเพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารในครัวเรือน
- ควรเลี้ยงสัตว์ที่เกื้อกูลต่อกันและกัน เช่น ไก่ เป็ด หรือหมู บริเวณขอบสระน้ำหรือบริเวณบ้าน
- ควรเลี้ยงปลาในสระน้ำ เพื่อการบริโภคอาหารโปรตีนแล้ว และยังสามารถขายเป็นรายได้เสริมของครอบครัวอีกด้วย
- ควรปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายรอบคันขอบสระน้ำ
- ควรมีความสามัคคีในท้องถิ่นโดยช่วยกันทำแบบ **"ลงแขก"** จะทำให้ประสบผลสำเร็จ
- ควรปรึกษาเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนนายอำเภอ เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ไม่ควรทำ

- อย่าคิดว่าถ้ามีพื้นที่เกษตรน้อยกว่าหรือมากกว่า ๑๕ ไร่ จะทำทฤษฎีใหม่ไม่ได้
- ไม่ควรเสียดายที่ดินส่วนหนึ่งที่จะต้องนำมาขุดเป็นสระน้ำและถ้ามีสระน้ำอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องขุดสระใหม่ เพียงแต่ปรับปรุงให้สามารถเก็บกักน้ำได้
- อย่าทำลายหน้าดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ในขณะขุดสระน้ำ
- ไม่ควรปลูกพืชหรือไม้ยืนต้นที่ต้องการน้ำมากบริเวณคันขอบสระน้ำ
- ไม่ควรปลูกพืชเพียงชนิดเดียว
- หากดำเนินการด้านการเกษตรกรรมอื่นใดได้ผลอยู่แล้ว ไม่ควรปรับเปลี่ยนมาทำทฤษฎีใหม่ เพราะไม่จำเป็น
- หากสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสมทำทฤษฎีใหม่ไม่ได้ ก็ต้องหาหนทางอื่นที่เหมาะสมต่อไป
- อย่าท้อถอยและเกียจคร้าน

รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับแปลงสาธิตทฤษฎีใหม่ และสถานที่ดำเนินการที่ติดต่อได้ ท่านที่สนใจและมีความพร้อมที่จะดำเนินการตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ สามารถขอคำปรึกษาขอข้อมูล และเยี่ยมชมแปลงสาธิตทฤษฎีใหม่ได้

สนใจติดต่อขอรายละเอียด และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการทฤษฎีใหม่

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

เป็นจุดกำเนิดของ **"ทฤษฎีใหม่"** แห่งแรกของประเทศไทย ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีการดำเนินงานเป็นศูนย์สาธิตการเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นแนวทางในการพัฒนาของเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ยประมาณ ๑๐ - ๑๕ ไร่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

โดยมีการแบ่งพื้นที่ดำเนินงานออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนแปลงสาธิตการเกษตรทฤษฎีใหม่ และส่วนแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน

ผังภูมิโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสระบุรี

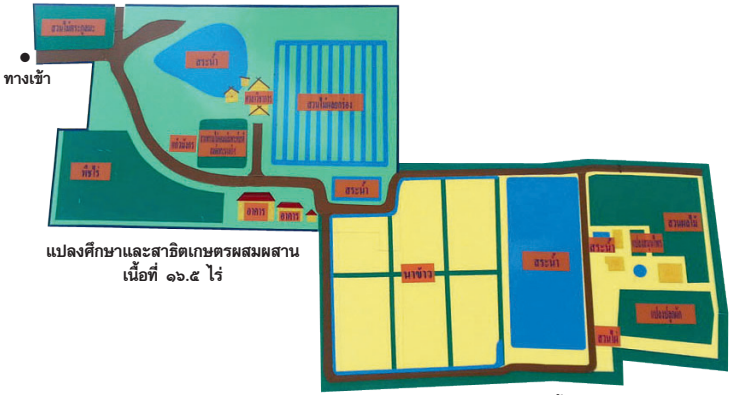

แปลงศึกษาและสาธิตเกษตรผสมผสาน เนื้อที่ ๑๖.๕ ไร่

แปลงทฤษฎีใหม่ เนื้อที่ ๑๕.๕ ไร่

ส่วนแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่

จำนวน ๑๕ - ๒ - ๒๔ ไร่ แบ่งพื้นที่ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ส่วน คือ ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ โดยสัดส่วนดังกล่าวได้นำมาปรับตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ของวัดมงคลชัยพัฒนาในสัดส่วน ๑๖ - ๓๕.๕ - ๒๔.๕ - ๒๔ โดยแต่ละส่วนประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ร้อยละ ๑๖ พื้นที่ประมาณ ๒.๕ ไร่ ดำเนินการขุดสระกักเก็บน้ำขนาด ๕๕ เมตร ยาว ๗๑ เมตร ลึก ๕ เมตร สามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ ๑๘,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร เพื่อนำน้ำมาไว้ใช้ในฤดูแล้ง นอกจากนี้ในสระยังได้เลี้ยงปลานิลและปลาตะเพียน เพื่อเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง

ส่วนที่ ๒ ร้อยละ ๓๕.๕ พื้นที่ประมาณ ๕.๕ ไร่ พัฒนาพื้นที่เป็นแปลงนาข้าว โดยหลังฤดูเก็บเกี่ยวสามารถปรับสภาพดินเพื่อทำการปลูกพืชไร่ พืชผักชนิดต่างๆ เช่น ข้าวโพดหวาน มะระ ถั่วเขียว เป็นต้น

ส่วนที่ ๓ ร้อยละ ๒๔.๕ พื้นที่ประมาณ ๓.๘ ไร่ ทำการเกษตรอื่นๆ เช่น ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชสมุนไพรเพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือจากการนำบริโภคก็นำไปจำหน่าย โดยเลือกปลูกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตลาด ตัวอย่างของพืชที่ปลูกคือ อ้อย กล้วย กระถิน พริกขี้หนู มะกรูด เป็นต้น

ส่วนที่ ๔ ร้อยละ ๒๔ พื้นที่ประมาณ ๓.๗ ไร่ เป็นส่วนของที่อยู่อาศัย ถนน และเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการปลูกผัก

ไร้สารพิษเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นการลดค่าใช้จ่ายและเสริมรายได้ในครัวเรือน

ส่วนแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสาน

จำนวน ๑๖ - ๒ - ๒๓ ไร่ ดำเนินการทดสอบและพัฒนาระบบการปลูกพืชผักสวนครัวในรูปแบบต่างๆ อาทิ สวนพืชตระกูลมะ สวนพืชสมุนไพร สวนผลไม้ในที่ดอน สวนพรรณไม้หอมเฉลิมพระเกียรติ รวมถึงการขุดสระน้ำสำหรับเลี้ยงปลาและปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน เป็นต้น

ติดต่อ : ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์บริการด้านพืชและปัจจัยการผลิต โทร ๐ ๓๖๔๙ ๙๑๘๐ - ๑

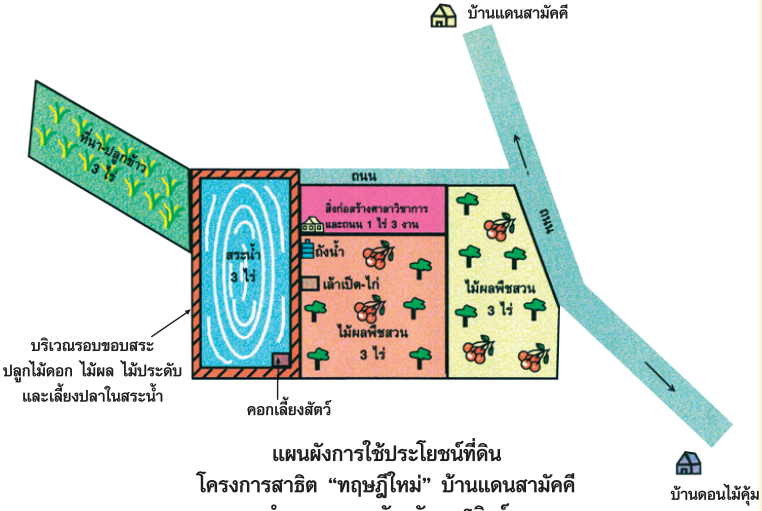

แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน
โครงการสาธิต "ทฤษฎีใหม่" บ้านแดนสามัคคี
อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (เกษตรน้ำฝน) อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาจัดหาน้ำ เพื่อสนับสนุนการเพาะปลูกของราษฎร โดยการดำเนินงานขุดสระเก็บกักน้ำตามทฤษฎีใหม่ในบริเวณพื้นที่จำนวน ๑๓ ไร่ ๓ งาน ที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และให้ขยายผลการดำเนินงานของโครงการไปสู่ราษฎรในบริเวณใกล้เคียงด้วย

ปัจจุบันมีผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรม ๑ แปลงนา พื้นที่ ๓ ไร่ ในฤดูเพาะปลูกปลูกข้าวนาปี ๒ พันธุ์ คือพันธุ์ข้าว กข ๖ และพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวแล้วปลูกพืชไร่หลังนา ได้แก่ ถั่วลิสงและข้าวโพดฝักสด

กิจกรรม ๒ สระน้ำและขอบสระ (ระบบพืช-ปลา) พื้นที่ ๓ ไร่ สระน้ำ ปล่อยปลาชนิดต่างๆ ได้แก่ ปลายี่สกเทศ ปลานิล ปลาไน บริเวณขอบสระปลูกพืชผักและไม้ผล

กิจกรรม ๓ ไม้ผลผสมผสาน พื้นที่ ๖ ไร่ ปลูกไม้ผลชนิดต่างๆ ได้แก่ น้อยหน่า ละมุด มะกอกน้ำ กล้วยน้ำว้า ปลูกพืชผักและพืชผักสวนครัวแซมในแปลงไม้ผล เลี้ยงสัตว์ปีก ได้แก่ ไก่ ห่าน เป็ดเทศ และไก่งวง เป็นต้น

กิจกรรมที่ ๔ ที่อยู่อาศัย พื้นที่ ๑ ไร่ ๓ งาน บริเวณใกล้ที่อยู่อาศัยสาธิตการเลี้ยงสุกรในคอกหลุม ปลูกพืชผักพื้นบ้าน สมุนไพรในท้องถิ่น ไม้ดอกไม้ประดับและไม้ผลยืนต้น

การขยายผล

- สาธิตการดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่เกษตรน้ำฝนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไปเข้าเยี่ยมชมโครงการฯ
- ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร จำนวน ๓ หลักสูตร ได้แก่ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี การผลิตน้ำหมักและปุ๋ยหมักชีวภาพ และการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ
- จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่แจกให้ผู้เยี่ยมชมในโครงการฯ ได้แก่ เอกสารแนะนำการดำเนินการของโครงการฯ การปลูกข้าว การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว เป็นต้น

ติดต่อ : โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่บ้านแดนสามัคคี อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรอำเภอเขาวง ๐ ๘๙๘๔ ๓๒๒๔-๑

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา
KHAO HIN SORN ROYAL DEVELOPMENT STUDY CENTER

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ แห่งแรกที่ก่อตั้งขึ้นตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดำเนินงานสนองพระราชดำริในการศึกษาทดลอง วิจัยด้านต่างๆ รวมถึงการจัดทำแปลงสาธิตทฤษฎีใหม่บนพื้นที่ ๑๐ ไร่ สภาพดินเป็นทรายจัด มีการปรับพื้นที่ให้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ โดยแบ่งพื้นที่ดังนี้

ส่วนที่ ๑ คัดเลือกพื้นที่ต่ำสุดติดกับการระบายน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยเจ๊ก ขุดสระเพิ่มเติมสามารถเก็บน้ำได้ ๑๒,๘๐๐ ลบ.ม. เลี้ยงปลา ทำการเกษตร และกิจกรรมต่างๆ

ส่วนที่ ๒ ปลูกข้าวปีละ ๒ ครั้ง ช่วงฤดูแล้งปลูกพืชตระกูลถั่ว

ส่วนที่ ๓ เป็นพื้นที่ปลูกพืชผสมผสาน

ส่วนที่ ๔ เป็นที่อยู่อาศัย โรงเก็บวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ลานผลิตปุ๋ยหมัก และระบบสาธารณูปโภค

ติดต่อ : ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ โทรศัพท์ ๐ ๓๘๕๙ ๙๑๐๕, ๐ ๓๘๕๕ ๔๙๘๒ - ๓

พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต
การพัฒนาพื้นที่พรุแบบบูรณาการ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ดำเนินการศึกษาวิจัยและทดลองเพื่อแก้ปัญหาดิน พัฒนาพื้นที่ และหารูปแบบวิธีการที่เหมาะสมได้ผลดี นำไปใช้พัฒนาพื้นที่ที่มีปัญหา ขยายผลการจัดทำแปลงสาธิตการปรับปรุงดินเปรี้ยวจัดตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ ๔๐ ไร่ ประกอบด้วย ปลูกข้าว ไม้ผล ปรับสภาพน้ำในบ่อ โดยใช้น้ำจากสระ ๑๐ ไร่ ซึ่งสามารถยกระดับความเป็นกรดของน้ำให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงปลาควบคู่กับการปลูกข้าวนาปี อีกทั้งขุดยกร่องไม้ผล พืชผัก พืชไร่ และปาล์มน้ำมัน ปัจจุบันขยายผลไปยัง ๒ ตำบล ๑๓ หมู่บ้าน ที่อยู่รอบศูนย์ฯ

ติดต่อ : ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ โทรศัพท์ ๐ ๗๓๕๑ ๓๕๖๐

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ ด้วยการพัฒนาการเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยนำองค์ความรู้ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้ศึกษาทดลองแล้วมาใช้กับเกษตรทฤษฎีใหม่ พื้นที่ ๑๒ ไร่ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ส่วนที่ ๑ บ่อน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำให้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี มีการเลี้ยงสัตว์และพืชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด เลี้ยงเป็ดบาบารีร่วมกับปลานิลแดง ผักตบชวาซึ่งสามารถบำบัดน้ำเน่าเสีย นำไปใช้ทำปุ๋ยหมักมีธาตุอาหารสูง เป็นแหล่งผลิตอาหาร ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ส่วนที่ ๒ นาข้าว ปลูกข้าวในฤดูฝนและดำเนินการปลูกพืชหลังนา เช่น พืชตระกูลถั่ว เพื่อจำหน่ายและบำรุงดิน หรือข้าวโพดหวานหรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นอาหารบริโภคในครัวเรือนหรืออาหารสัตว์ที่เหลือจำหน่ายสร้างรายได้สู่ครัวเรือน

ส่วนที่ ๓ การปลูกไม้ผล พืชไร่ พืชผักพื้นบ้าน พืชสมุนไพร และเลี้ยงสัตว์ ดำเนินการปลูกพืชล้มลุกและพืชยืนต้น เช่น ปลูกผักบรอกโคลี กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ในช่วงฤดูหนาว มะเขือพันธุ์หยกภูพาน สวนส้มตำ พืชไม้เลื้อย ไม้ผล ผักพื้นบ้าน พืชสมุนไพร เลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงกบ ห่าน เป็ด ปลา ไก่ดำภูพาน จิ้งหรีด หมูหลุม การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีกล และชีววิธี เช่น การใช้ไตรโคเดอร์มาป้องกันโรครากเน่าโคนเน่า การใช้ไส้เดือนฝอยกำจัดหนอน การใช้น้ำส้มควันไม้ไล่แมลง การใช้สารล่อแมลงและกับดักแมลง ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสะอาดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเพาะเห็ด โดยกิจกรรมทุกอย่างมีการเกื้อกูลกันเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

ส่วนที่ ๔ ที่อยู่อาศัย ส่วนนี้ดำเนินการ มีบ้าน โรงเรือนเห็ด เรือนเพาะชำ โรงเรือนจิ้งหรีด คอกปุ๋ยหมัก คอกหมูหลุมยุ้งฉาง

ปัจจุบัน มีเกษตรกรเข้ามาศึกษาดูงานหรือเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่และนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง มีการขยายผลสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ด้วยกิจกรรมต่างๆ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านทฤษฎีใหม่และเสริมด้วยหลักสูตรที่เกษตรกรสนใจ เช่น การเลี้ยงจิ้งหรีด โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิต ไข่จิ้งหรีด ๑๐ ขัน ให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงและเพาะพันธุ์จำหน่าย สร้างรายได้ถึง ๑๐๙,๔๐๐ บาท รวมถึงมีการส่งเสริมการสร้างกลุ่มผู้เลี้ยงจิ้งหรีด ส่วนการเลี้ยงห่านเพื่อกำจัดวัชพืชในสวนไม้ผล สนับสนุนห่านให้ ๒ ตัว ให้เกษตรกรบ้านดอนเชียงคูน ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เพื่อนำการเลี้ยงกำจัดวัชพืชในสวนไม้ผล สามารถลดต้นทุนการกำจัดวัชพืช เป็นต้น

ติดต่อ : ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ
โทรศัพท์ ๐ ๔๒๗๔ ๗๔๕๘ - ๙
โทรสาร ๐ ๔๒๗๔ ๗๔๖๐

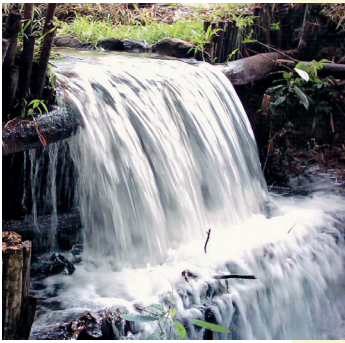

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ "ทฤษฎีใหม่" ที่ทรงคิดและคำนวณตามหลักวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงภูมิประเทศและภูมิสังคมเป็นสำคัญ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีแนวทางการพัฒนาต้นทางเป็นการศึกษาสภาพพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารและปลายทางเป็นการศึกษาด้านเกษตรกรรม เพื่อให้เป็นศูนย์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อราษฎรที่จะเข้ามาศึกษากิจกรรมต่างๆ แล้วนำไปใช้ปฏิบัติอย่างได้ผลต่อไป

ซึ่งการดำเนินงาน "ทฤษฎีใหม่" มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๓ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ นาข้าว จำนวน ๔ ไร่ ปลูกข้าวในฤดูฝนและดำเนินการปลูกพืชหลังนาเป็นพืชอายุสั้น เช่น ข้าวโพด เพื่อจำหน่ายและบำรุงดิน บริโภคในครัวเรือน หรืออาหารสัตว์ที่เหลือจำหน่ายสร้างรายได้สู่ครัวเรือน

ส่วนที่ ๒ การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก จำนวน ๔.๕ ไร่ ไม้ยืนต้น เช่น ส้มโอ มะม่วง ขนุน กระท้อน ฝรั่ง มะนาว น้อยหน่า มะละกอ ผักยืนต้นรอบแปลง เช่น แคบ้าน มะรุม สะเดา ชะอม เป็นต้น

ส่วนที่ ๓ สระเก็บน้ำ จำนวน ๒.๕ ไร่ เพื่อเก็บกักน้ำให้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี มีการเลี้ยงปลาและกบในกระชัง ปลูกหญ้าแฝก พืชผัก สมุนไพรบริเวณรอบขอบสระน้ำ

ส่วนที่ ๔ ที่อยู่อาศัย จำนวน ๒ ไร่ ส่วนนี้มีคอกเลี้ยงหมู เล้าไก่ เล้าเป็ดเทศ คอกปุ๋ยหมัก และปลูกพืชผัก พืชสมุนไพร ผักพื้นบ้านบริเวณพื้นที่ว่างรอบๆ พื้นที่

ปัจจุบัน มีเกษตรกรเข้ามาศึกษาดูงานหรือเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการเกษตรกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่ และนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง มีการขยายผลสู่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ

ติดต่อ : ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๓๘ ๙๒๒๘ - ๙ ต่อ ๑๐๒
โทรสาร ๐ ๕๓๓๘ ๙๒๒๘ - ๙ ต่อ ๑๐๑

ศูนย์เรียนรู้

เกษตรกรตัวอย่างด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริแต่ละภูมิภาค

ภาคเหนือ

- **นายมนูญ เทศนำ**
  ๒๓/๒ บ้านตลาดขี้เหล็ก หมู่ที่ ๑ ตำบลแม่โป่ง
  อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

- **นายบุญเป็ง จันต๊ะภา**
  ๔๕ หมู่ที่ ๑๔ ตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย
  จังหวัดเชียงราย

- **นางเปรียวจันทร์ ศรีสุวรรณ**
  ๑๑๙ หมู่ที่ ๙ บ้านสันทราย ตำบลเชียงเคี่ยน
  อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

- **นายประพันธ์ ศรีสุวรรณ**
  ๑๒/๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านปิน
  อำเภอลอง จังหวัดแพร่

- **นายผล มีศรี** กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ
  ๒๖๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้
  จังหวัดพะเยา

- **นางพรรณพิมล ปันคำ**
  กลุ่มศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเกษตรยั่งยืน
  ๕๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ภาคกลาง

- **นายณรงค์ บัวสี**
  ๘ หมู่ที่ ๑๔ แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง
  กรุงเทพมหานคร

- **นายปรีชา เหมกรณ์**
  ๕๕ หมู่ที่ ๙ แขวงคลองสิบสอง เขตหนองจอก
  กรุงเทพมหานคร

- **นายยวง เขียวนิล**
  ๙๑/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลราษฎร์นิยม อำเภอไทรน้อย
  จังหวัดนนทบุรี

- **นายบุญเยี่ยม ยะอะนันตร์**
  ๖๕ หมู่ที่ ๙ ตำบลบ้านซ่อง อำเภอพนมสารคาม
  จังหวัดฉะเชิงเทรา

- **นายวิรัตน์ จีนลักษณ์**
  ๑๓๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี
  จังหวัดนครนายก

- **นายสำรอง แตงพลับ**
  ๖๙/๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอชะอำ
  จังหวัดเพชรบุรี

- **กลุ่มผลิตพันธุ์ข้าวฯ บ้านไทรใหญ่**
  ๑๙/๔ หมู่ที่ ๕ ถนนเลียบคลองขุนศรี ตำบลไทรใหญ่
  อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

- **ชุมชนเพชราวุธ พัน ๒**
  ชุมชนเพชราวุธ พัน ๒ ถนนพหลโยธิน
  แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- **นายจันทร์ที ประทุมภา**
  ๑๓๘ บ้านโนนรัง หมู่ที่ ๖ ตำบลตลาดไทร
  อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา

- **นางพิมพ์ โถตันคำ**
  ๙๓ หมู่ที่ ๑๙ บ้านนาขาม ตำบลนาม่อง
  อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

- **นายบุญแทน เหลาสุพะ**
  ๑๐๔ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลนาดินดำ
  อำเภอเมือง จังหวัดเลย

- **นายขวัญใจ แก้วหาวงศ์**
  ๗๒ หมู่ที่ ๖ บ้านเหล่านกยูง
  ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- **ด.ต. ปัญญา ประชาชิต**
  บ้านนาจาม หมู่ที่ ๓ ตำบลห้วยยาง
  อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- **นายวิเศษ คำไชโย**
  ๑๙๑ หมู่ที่ ๙ ตำบลคุ้มเก่า
  อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

- **นายสมคิด ศรีลาวงษ์**
  ๓๐ หมู่ที่ ๑๘ บ้านโนนนาคำ ตำบลคำบ่อ
  อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

- **กลุ่มข้าวคุณค่า ชาวนาคุณธรรม**
  ๘๐ หมู่ที่ ๘ ชุมชนวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ บ้านม่วงไข่
  ตำบลกระจาย อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร

- **กลุ่มเกษตรกรยั่งยืนอำเภอกันทรวิชัย**
  เลขที่ ๔๓ หมู่ที่ ๒ บ้านดอนแดง ตำบลศรีสุข
  อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ภาคใต้

- **นายสมชาย นิลอนันต์**
  ๑๐๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลช้างขวา
  อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- **นายพินัย จันทร์แก้ว**
  ๗๒/๓ หมู่ที่ ๑ บ้านยุโป ตำบลยุโป
  อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

- **ชุมชนบ้านบางโรง**
  เลขที่ ๒/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลป่าคลอก
  อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

พิมพ์ที่ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐, ๐-๒๘๘๒-๑๐๑๐ โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๘๕
E-mail : aprint@amarin.co.th

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖
ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๐๐ โทรสาร ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๖๒

www.rdpb.go.th